

НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ У ТРЕТЬОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ

**Тези доповідей
Міжнародної науково-практичної конференції молодих
вчених, аспірантів та докторантів**

**«Психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження в умовах
освітніх реформаційних процесів»**

16–17 травня 2013 року

**Біла Церква
2013**

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., д-р екон. наук, академік НААНУ;
Сахнюк В.В., д-р вет. наук, професор;
Борщовецька В.Д., канд. пед. наук доцент;
Олешко О.Г., канд. с.-г. наук, доцент;
Лобачова С.В., ст. викладач;
Качан Л.М., канд. с.-г. наук, доцент;
Царенко Т.М., канд. вет. наук, доцент;
Сокольська М.О., зав. редвідділу.

Наукові пошуки молоді у III тисячолітті «Психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження в умовах освітніх реформаційних процесів»: Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції вчених, аспірантів та докторантів, 16–17 травня 2013 року. – Біла Церква, 2013. – 17 с.

У збірнику висвітлені актуальні питання лінгвістики та педагогіки в освітньому процесі.

ДУДНИК О.К., канд. біол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
ІВАЩЕНКО О.П., ст. викладач
Дніпропетровський університет ім. А. Нобеля

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ НЕЙРОДИНАМІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Психофізіологічний стан спортсмена є складовою частиною загального функціонального стану організму і об'єднує, з одного боку, психічні реакції, які виникають у спортсмена в умовах тренувальної і змагальної діяльності, з іншого боку, стан фізіологічних систем, які забезпечують виконання спортивної діяльності. Вивчення структури спортивної діяльності складно-координаційних видів спорту, спортивних ігор та єдиноборств вказує на наявність регуляторних систем організму, відповідальних за функціональну та координаційну сторони підготовленості спортсмена високої кваліфікації, серед яких виявляються психомоторні та когнітивні компоненти. Аналіз сучасних досліджень в галузі психології і психофізіології спорту свідчить про досить велику кількість досліджень, спрямованих на вивчення комплексного психологічного контролю, взаємозв'язку м'язової діяльності із когнітивними функціями, методологічних і теоретичних проблем психології спорту, особливостей психодіагностики в спорті, мотивації спортивної діяльності, вивчення емоційних передстартових станів спортсменів, індивідуально-типологічних властивостей нервової системи спортсмена. Водночас, недостатньо дослідженим залишається напрямок вивчення психофізіологічних механізмів формування функціональних систем, відповідальних за формування психофізіологічного стану у спортсменів різних видів спорту.

В результаті досліджень встановлено, що поява подразників у кожній серії відбувається з постійною швидкістю, кожне наступне тестове завдання автоматично збільшує темп появи подразників на 10 сигналів за хвилину, складаючи відповідно 30, 40, 50...150 подразників за одну хвилину. Тривалість кожної серії тестування - 30 с.

З метою оцінки врівноваженості нервових процесів використовується методика оцінки реакції на рухомий об'єкт (РРО). Методика дозволяє виявити точність сенсомоторного реагування та судити про врівноваженість збуджувального та гальмівного процесів у корі головного мозку.

Під час обстеження фіксується рухова відповідь спортсмена на об'єкт, що рухається із рівно-мірною швидкістю.

Врівноваженість нервових процесів відображає баланс процесів збудження та гальмування, тобто здатність «стримувати» як позамежне збудження (стан активного перезбудження), так і позамежне гальмування (сонливість, «гальмівний ступор»).

Врівноваженість нервових процесів визначає таку важливу властивість, як адаптивність, тобто гнучке «налаштування» процесів збудження та гальмування (їх порогів чутливості) стосовно ситуації.

Сприйняття з активацією уваги сприяє отриманню відповідної інформації у мозковій відділі пам'яті та її запам'ятовуванню. Отримана інформація порівнюється

з наявним набором варіантів поведінки, які залучаються з відділів короткострокової чи довгострокової пам'яті та мають варіанти або набір варіантів відповідей (рішень).

Процес сприйняття інформації відбувається за активною участю оперативної (сенсорної, первинної) пам'яті. Порівняння отриманої інформації з наявним набором варіантів рішення у пам'яті відбувається на рівні коркових відділів мозку (процес мислення) і є складовою частиною психофізіологічних механізмів процесу навчання.

Отже, в результаті дослідження встановлено, що особам слабкого типу нервової системи властива висока збудливість симпатичного відділу вегетативної нервової системи та порівняно знижена рефлекторна збудливість під час функціональних навантажень, а у людей сильного типу у стані спокою відмічається підвищена тонічна активність парасимпатичного відділу вегетативної нервової системи та висока рефлекторна збудливість симпатичних центрів під час функціонального навантаження; для осіб із рухливими нервовими процесами характерне переважання симпатичних впливів у регуляторних механізмах адаптації, а для інертних - тенденція до переважання парасимпатичних впливів. Індивідуальні особливості вегетативного балансу визначають характер адаптації до різних видів стресу, незалежно від їх специфіки.

УДК 378.147+378.018.43/.091.2

ШМИРОВА О.В., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СПОСОБИ ОДЕРЖАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Дистанційне навчання – це спосіб навчання на відстані, при якому викладач і студенти фізично перебувають у різних місцях. Історично, дистанційне навчання означало заочне навчання. Однак сьогодні це засіб навчання, що використовує аудіо, відео та комп'ютерні канали зв'язку.

Дистанційна освіта тісно пов'язана з дистанційним навчанням. Прийнято вважати, що дистанційна освіта – це процес передачі знань (за нього відповідальний викладач та інститут), а дистанційне навчання – це процес одержання знань (за нього відповідальний студент).

За способом одержання навчальної інформації розрізняють: синхронні навчальні системи та асинхронні.

Синхронні системи припускають одночасну участь у процесі навчальних занять студентів і викладача. До таких систем належать: інтерактивне ТБ, аудіо графіка, комп'ютерні телеконференції, IRC, MUD, MOO.

Асинхронні системи не вимагають одночасного зв'язку студентів і викладача. Студент сам вибирає час і план занять. До таких систем в дистанційній освіті належать курси на основі друкованих матеріалів, аудіо/відео касет, електронної пошти, WWW, FTP.

Змішані системи це ті, що використовують елементи як синхронних, так і асинхронних систем.

За технічною основою передачі даних можна виділити такі форми дистанційного навчання:

- розсилання друкованих матеріалів поштою (характерне для традиційного заочного навчання);
 - розсилання аудіо- і відеокасет;
 - засобами аудіо графіки (Audiographics);
 - через інтерактивне ТБ і відеоконференції;
 - через телеконференції, IRC, MOO, MUD (Internet);
- через електронну пошту та листи розсилання (Internet);
через WWW (Internet).

Останнім часом Internet витісняє інші форми. Це пов'язане із трьома обставинами:

- технічний розвиток Internet-технологій, що дозволяють більше дешевими та зручними засобами імітувати будь-яку навчальну модель;
- простота підключення до мережі Internet;
- низька вартість підключення.

УДК 378

МЕЛЬНИК А.І., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРИНЦИПИ РОЗРОБКИ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ПОЗАУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

При розробці матеріалів ми виходимо з низки принципів. По-перше, комплексна реалізація практичної, освітньої, пізнавальної, розвиваючої, соціальної та соціокультурної цілей навчання. Цей принцип реалізується шляхом включення у завдання для ПСР повноцінного в освітньому, виховному і професійному відношенні матеріалу, засвоєння якого сприяло б формуванню у студентів загальних та професійно орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій (лінгвістичної, соціолінгвістичної і прагматичної) для забезпечення їхнього ефективного спілкування в академічному та професійному середовищах.

Насамперед, це має формувати у студентів немовних спеціальностей загальні компетенції (декларативні знання, вміння й навички, компетенцію існування та вміння вчитися) та сприяти розвитку здібностей до самооцінки та здатності до самостійного навчання, що дозволить студентам продовжувати навчання в академічному і професійному середовищі як під час навчання у ВНЗ, так і після отримання диплома про вищу освіту.

По-друге, логічне продовження та скоординованість ПСР з аудиторною. Як відомо, така форма організації навчально-когнітивної діяльності студента залежить від аудиторної: підкріплює і поглиблює її результати. На практиці це означає дотримання наступності в оволодінні мовою. Так, оволодіння вміннями читати тексти професійної тематики передбачає попереднє формування лексико-граматичних навичок, що його складають. Досягнення необхідного рівня сформованості зазначених навичок, що потребує жорсткого управління з боку

викладача, уможлиблює винесення такого виду роботи як, наприклад, читання текстів юридичної спрямованості на ПСР з наступним контролем викладача.

По-третє, урахування умов навчання іноземної мови, а саме, виконання завдань без безпосередньої допомоги викладача, а отже забезпечення студентів засобами для самоконтролю (самоперевірка за ключем чи зразком виконання дії, самоперевірка на основі сформованого внутрішнього самоконтролю студента) та самооцінювання.

УДК 378:81'25

ВАЙНЕР В.Д., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

Науковий керівник – **МАЙЕР Н.В.**, канд. пед. наук

Київський національний лінгвістичний університет

РОЛЬ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

З часом змінюються традиційні уявлення про перекладацьку діяльність, ускладнюється професійна модель перекладача. Перш за все зміни стосуються практичної цінності знань іноземної мови, здобутих у процесі навчання. У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти наголошується на необхідності формування у тих, хто вивчає іноземну мову, стратегічної компетентності – здатності використовувати стратегії, необхідні для реалізації компетентностей, сформованих у ході вивчення тієї чи іншої мови, що передбачає «переорієнтацію з процесу на результат освіти». У зв'язку з цим розпочалося дослідження навчально-стратегічної компетентності в рамках окремих професійних компетентностей.

Більшість вчених, які займаються проблемою формування перекладацької компетентності (М.Орозко, С.Себокова, К.Шеффнер та інші), погоджуються виділяти навчально-стратегічну компетентність, що підтверджує важливість її формування в процесі професійної підготовки перекладача, а отже, і важливість включення її до структури перекладацької компетентності. Ця компетентність значно розширила своє первинне значення, вийшла за рамки своєї «компенсаторної» функції і на сьогодні представляє собою надійний захисний щит для всіх тих студентів-перекладачів, які використовують вивчену іноземну мову у процесі перекладацької діяльності.

Стратегії перекладу визначаються з урахуванням певного соціокультурного контексту, складних ситуацій, типу тексту іноземною мовою, його цілі, з урахуванням характеристик відправника іншомовного тексту і отримувача перекладеного тексту та інше. При цьому, як відмічають дослідники перекладу (В.А.Іовенко, 1992, Л.К.Латишев, 1988; Л.Г.Нечаєв, 1987), один і той самий текст може бути перекладений по-різному, тим не менш обрані стратегії перекладу тексту іноземною мовою можуть бути визнані адекватними, оптимальними для певної професійної ситуації.

Навчально-стратегічна компетентність не просто компенсує прогалини у знаннях, а правильно скеровує здобуті у процесі навчання знання. Тому акцентувати увагу варто не на навчанні самих стратегій, а навчати стратегіям разом з мовою. Е.

Келлермен влучно висловився з цього приводу, «немає виправдання тим викладачам, які вчать студентів формувати компенсаторні стратегії... краще вчіть студентів мові, але дайте можливість стратегіям просто наглядати за ними».

Отже, у контексті перекладацької компетентності разом з іншими своє місце має посісти і навчально-стратегічна компетентність, роль якої полягає у правильному використанні здобутих знань, навичок і вмінь у процесі здійснення перекладачем своїх професійних функцій.

УДК 378:63:124.5

МАРЧУК В. В., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Вибір певних напрямків життєвого шляху, основних ліній самовизначення означає, перш за усе, вибір основних ціннісних орієнтацій. Це значить, що поряд із загальносуспільною структурою системи ціннісних орієнтацій кожній людині властива своя система, у якій певні ціннісні орієнтації займають відповідне рангове місце і цим визначають відповідний сенс обраного життєвого шляху. Суспільство завжди має більш широкий діапазон цінностей і, отже, ціннісних орієнтацій, ніж той, який є у конкретного індивіда. Це й обумовлює важливість формування індивідуальних ціннісних орієнтацій, які б регулювали життєві пріоритети, визначали цілі життя. Орієнтуючись у широкому спектрі загальносуспільних ціннісних орієнтацій і цінностей, індивід вибирає ті з них, які найбільш тісно пов'язані із його домінуючими потребами.

Враховуючи силу мотиваційного впливу ціннісних орієнтацій на свідомість людини, виділяються ще й ціннісні орієнтації на працю, сім'ю, освіту, громадську діяльність та інші сфери самоутвердження індивіда. Досліджуючи проблему формування ціннісних орієнтацій, вчені відзначають, що їх діапазон можна визначати за діапазоном інтересів індивіда, за широтою його зв'язків із навколишнім світом.

Сенс життя має кожна людина, незалежно від того, усвідомлює вона це чи ні, адекватно чи неадекватно мислить про своє життя. Можна скільки завгодно говорити про своє високе покликання, але об'єктивно судити про сенс життя людини потрібно лише за спрямованістю її суспільної діяльності, до якої спонукають її ціннісні орієнтації.

У сучасний період система цінностей якісно змінилася. І коли людина, віддаючи дань традиційним ціннісним орієнтирам, може намагатися здобути вищу освіту, присвятивши цьому свою трудову активність у певний період життя, але при цьому не отримувати задоволення від навчання, не проявляти зацікавленості до процесу пізнання – характеризує різні суперечливі елементи її ціннісних орієнтацій.

Звичайно, ціннісні орієнтації не мають такої чіткої окресленості, яка властива цілям і життєвим планам особистості. Це означає, що вони можуть змінюватися відповідно до змін у суспільстві, в умовах життєдіяльності людини, у її потребах тощо. Незважаючи на те, що потреби людини мають об'єктивну основу, взаємозв'язок їх із ціннісними орієнтаціями також часто змінюється і це

зумовлюється історично. Мають місце спроби виявлення структурних компонентів ціннісної орієнтації як “основного елемента внутрішньої структури” особистості, як “сутнісної риси” індивідуальності. У ряді досліджень виділяються, наприклад, когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти ціннісної орієнтації.

Когнітивний компонент передбачає обізнаність особи із цінностями суспільства, членом якого вона є, із критеріями визначення цінностей, моральних норм, орієнтацію у загальнолюдських цінностях. Що стосується емоційного компонента ціннісної орієнтації, то емоції несуть у собі інформацію про предмети і явища оточуючого середовища. Позначаючи їх цінність, емоції і самі є своєрідними цінностями і ця цінність може бути як опосередкованою переконаннями людини у моральних цінностях, так і безпосередньою цінністю, яка заглиблюється своїм корінням у природну потребу організму в емоційній насиченості.

УДК 81’253:81’373.7:811.111/.162.1:811.161.2

ПОЛІЩУК Т.В., здобувач

Науковий керівник – **СПЦИН Є.С.** канд. пед. наук, професор

Білоцерківський державний аграрний університет

politan07@mail.ru

ОСНОВНІ ШЛЯХИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ МОВ УКРАЇНСЬКОЮ

Основне завдання перекладача – створення адекватного перекладу, Основними сходинками, які ведуть до цієї мети, є чотири типи закономірних відповідників – фразеологічні еквіваленти, калькування, фразеологічні аналоги, описовий переклад, контекстуальні заміни. Найкращим способом перекладу фразеологічних одиниць (далі ФО) без сумніву є використання відповідного фразеологізму в рідній мові. Застосування цього способу перекладу забезпечує не лише передачу змісту, але й відтворення образності та експресивності англійського та польського виразів. Наприклад: *An old dog will learn no new tricks* – *stary pies nie będzie uczyć się nowych sztuczek* – старого пса новим фокусам не навчиш; *the early bird catches God’s gives* – *kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje* – хто рано встає, тому Бог подає.

Кількість образних ФО, які співпадають по змісту та образності в англійській, польській та рідній мовах, порівняно невелика. Значно частіше перекладачеві треба використовувати український фразеологізм, аналогічний по змісту англійському чи польському, але який базується на іншому образі, як наприклад: *Absence makes the heart grow fonder* – *odległość wzmacnia uczucia* – відстань посилює почуття; *the devil is not so black as he is painted* – *nie taki diabeł straszny, jak go malują* – не такий страшний чорт, як його малюють. Дослівний переклад (калькування) ФО. Іноді перекладач, намагаючись зберегти образність оригіналу при перекладі фразеологізму, який не має ні еквіваленту, ні аналогу в рідній мові, вдається до дослівної передачі образу в іноземній фразеології: *One swallow does not make a summer* – *jedna jaskółka nie czyni lata* – одна ластівка не робить літа. Якщо англійський чи польський фразеологізм не має в рідній мові фразеологічного еквіваленту або аналогу, а дослівний переклад міг би привести до малозрозумілого буквализму, перекладачеві необхідно відмовитись від передачі образності та

використовувати описовий переклад – з поясненням змісту ФО за допомогою вільного сполучення слів: *All bread is not baked in one oven – nie należą wysiąć wszystkie z tego samego piekła* – люди всі різні.

Отже, ми дійшли до висновку, що існують такі способи перекладу ФО – переклад фразеологічним еквівалентом, фразеологічним аналогом, описовим перекладом, контекстуальними замінами та калькуванням, але найкращим способом перекладу образної фразеології, без сумніву, є використання відповідного фразеологізму в рідній мові. Застосування цього способу перекладу забезпечує не тільки передачу змісту, але й відтворення образності та експресивності англійського виразу.

УДК 81'35/.373.45

РУДАКОВА Т.М., канд. філол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Rudakova_Tetyana@ukr.net

ПРАВОПИС СЛІВ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ

На основі вибірки запозичень із лексикографічних і масмедійних джерел ми поставили собі за мету визначити особливості засвоєння запозичень мовою-реципієнтом, а також виявити рівень відповідності орфографічним нормам української мови.

Нові слова – мішані абрєвіатури, утворені внаслідок поєднання скороченої прикметникової основи і цілого слова необхідно писати разом. До них належать абрєвіатури з такими скороченими прикметниковими основами:

поп- (від популярний), пор.: попгурт, попмузика, попкультура, попмистецтво, попмюзикл, попспівачка;

інтернет- (від інтернетівський, інтернетний), пор.: інтернетвидання, інтернетзв'язок, інтернетклуб, інтернетмагазин, інтернетпровайдер, інтернетресурс, інтернетсторінка, інтернетчат;

піар- (від піарівський), пор.: піаркампанія, піаракція, піарспеціаліст;

економ- (від економічний), пор.: економклас;

компакт- (від компактний), пор.: компактдиск;

хіт- (від хітовий), пор.: хітпарад;

фарм- (від фармакологічний), пор.: фармклуб.

Нові слова, перші компоненти яких приєднуються до цілого слова як префікси або префіксоїди іншомовного походження, що вказують на інтенсивний чи навіть крайній вияв ознаки (аналогі іншомовних префіксів супер-, ультра-, гіпер-) рекомендуємо писати разом:

топ-: топмодель, топкрасуня, топменеджер, топстиліст, топсалон;

віп-: віпавіаперевозка, віпавто, віпавтоцентр, віпаеропорт, віпакадемія, віпвакансія, віпверсія, віпвідпочинок, віпвізитка, віпгість, віпгороскоп, віпзахід, віпзустріч, віпкатегорія, віпклас, віпклуб, віплітак, віпнавчання, віпнерухомість, віпновини;

шоу-: шоубалет, шоубізнес, шоумен.

Нові слова, компоненти яких не вживаються в українській мові як самостійні лексичні одиниці, тобто слова, що не є юкстапозитами необхідно писати разом. До таких належать:

- артмісія, артабетка, артательє, арттракціон, артбілдинг, артвідео, артвізаж, артгалерея, артготель, артграфіка, артгрупа, артдизайн, артдиректор, артдовідник, арткаталог, арткафе, артконкурс, артконструктор, арткритика, артманіфест, артмозаїка, артпроект, артшоу тощо;

- бігборд, бігмак;
- бодибілдинг, бодибілдер, бодигард, бодистайлінг, бодіарт;
- вебклієнт, вебмайстер, вебрайтер, вебридер, вебсайт, вебсервер;
- дайвклуб, дайвпослуги, дайвцентр;
- пресконференція, пресреліз, пресесекретар.

Подальше дослідження плануємо провести в напрямку аналізу адаптації чужомовних лексем до граматичної системи української мови.

УДК 81'373.421:821.161.23а67Муз

ДЕНИСЕНКО І.І., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ilona-krasnyuk@yandex.ru

ЛЕКСИЧНА СИНОНІМІЯ У ТВОРІ О. ЗАБУЖКО “МУЗЕЙ ПОКИНУТИХ СЕКРЕТІВ”

Синоніми (*від грецького – однойменний*) – це слова, що означають назву того самого поняття, спільні за своїм основним значенням, але відрізняються значеннєвими відтінками або емоційно-експресивним забарвленням.

Незважаючи на те, що проблема синонімії досліджується уже досить давно, цілковитої єдності поглядів на природу цього явища у мовознавчій науці досі не існує, немає ще і єдиного усталеного визначення синонімів.

Лексична синонімія тісно пов'язана з багатозначністю. Синоніми часто також відмінні й за вживаністю, за сферою поширення й за ступенем активності в мові. Серед лексичних синонімів (за класифікацією М.Я. Плющ та ін.) виділяються: 1) стилістичні, наприклад *говорити* і *балакати* (друге слово доречне в розмовному стилі); 2) семантичні, наприклад *вивчати* і *штудіювати* (у значенні другого слова є відтінок “ретельно вивчати”); 3) семантико – стилістичні, наприклад *архітектор* і *зодчий* (друге слово має відтінок урочистості).

У творі Оксани Забужко “Музей покинутих секретів” письменниця використовує велику кількість різних синонімів, що дає можливість відшукати точне, доречне слово для правильного, виразного і яскравого оформлення висловлюваної думки. Винятково велике значення має синоніміка для надання вислову стилістичної досконалості

У представленому творі Оксани Забужко переважають стилістичні та однокореневі синоніми, які допомагають підібрати точне висловлення, з їхньою допомогою авторка уникає стилістично невиправданих повторів.

Творчість О. Забужко багато в чому засвідчує майстерне використання нею синонімії української мови. Щоб додати текстам виразності та емоційності, авторка

добирає, замість традиційно доречних у конкретній ситуації слів, незвичні, на перший погляд, синоніми, збільшуючи таким чином концентрацію закладених характеристик. Завдяки нетрадиційному слововживанню та словотворенню вона вибудовує свої твори так жваво, що під час читання створюється ефект живого спілкування.

Переконливість і виразність художнього відтворення дійсності і правдивого зображення письменницею картин, образів, ситуацій забезпечується не самим кількісним багатством авторського словника, а ґрунтуються, насамперед, на вдумливому підході автора до слова. Таким чином, можна зазначити, що О. Забужко використовує синоніми у своїх творах не тільки для урізноманітнення контексту, вони несуть на собі ще і певне смислове навантаження.

УДК 371. 134 : 63 : [81' 24]

ЧЕРНИЩУК Ю.І., асистент

Білоцерківського національного аграрного університету

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД В ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стаття присвячена проблемі формування мотивації майбутніх аграріїв під час самостійної роботи з іноземної мови.

У наш час особливого значення набувають освітні процеси. Освіта повинна готувати людину, органічно адаптовану до життя у світі багатомовних зв'язків від контактів із найближчим оточенням до глобального спілкування.

Мета даної статті полягає в структурній мотивації майбутніх аграріїв до професійного спілкування в іншомовному середовищі та визначити основні засоби формування мотивації, а також можливості використання індивідуального підходу в процесі організації самостійної роботи студентів під час вивчення іноземної мови у ВНЗ.

Проблема індивідуального навчання іноземної мови полягає в організації та підходах до навчального процесу у ВНЗ з урахуванням особистісних потреб, інтересів та індивідуальних психофізіологічних особливостей студентів.

Головною метою навчання іноземним мовам у вищих немовних закладах є підготовка фахівців до практичного володіння іноземною мовою з професійно орієнтованим спрямуванням.

Тобто опанування іноземної мови розглядається як процес набуття студентами комунікативної компетенції для практичного користування іноземною мовою: працювати з відповідною іншомовною літературою з фаху, брати участь у бесідах та міжнародних конференціях, писати статті іноземною мовою, листуватися з іноземними партнерами. Український фахівець повинен бути конкурентоспроможним, повинен вміти застосовувати свої знання, набуті впродовж життя, у власній практичній діяльності.

КАЗКОЗНАВСТВО СЛОБІЩЬКОЇ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ДОСЛІДЖЕНЬ П. ІВАНОВА

Слобожанщина – це історико-етнографічний регіон, який на кінець ХІХ – початок ХХ ст. охоплював українські землі теперішніх Харківської, східну частину Сумської, північні частини Донецької та Луганської областей та російські землі південно-східної частини Белгородської, Воронежської областей та південь Курської. Накопичений фольклорно-етнографічний матеріал став підґрунтям для вивчення жанру народної казки у цьому регіоні П. Івановим, фольклористом, етнографом та краєзнавцем. Про його наукову та фольклористичну діяльність писали М. Сумцов, С. Савченко, М. Азадовський, С. Токарев, І. Айзеншток, О. Боряк, М. Карасиков, І. Неїло. Вчені зазначають, що П. Іванов був не скромним збирачем-аматором, рядовим упорядником етнографічних збірок, а вченим, що добре усвідомлював переваги свого методу запису текстів і дослідження невеликого регіону. Його збірники позначені «авторським» стилем: поряд із польовими записами та варіантами до них, подає наукові коментарі, паспортні дані сюжетів, власні роздуми; до збірок входили не редаговані тексти казок, зі збереженням мовних особливостей місцевості ХІХ ст.

Продовжуючи наукове вивчення казки за зразком європейських дослідників-збирачів, П.Іванов пропонує вітчизняним фольклористам розпочати комплексне збирання та публікацію казок народів, які увійшли до складу тодішньої Російської імперії. На його думку, це сприятиме науковому дослідженню казок, а саме: дозволить дослідити давні міжкультурні зв'язки; шляхи поширення казкових сюжетів, мотивів, образів; співвіднесення давніх казкових текстів з більш пізніми; виокремити запозичені мотиви та сюжети з власне українських. Комплексний підхід до процесу збирання і публікації казкового епосу сприяв би науковому дослідженню казки та здійсненню наукових висновків на основі наявних матеріалів. Що до тематичного поділу, то, не маючи авторитетних наукових орієнтирів, П.Іванов, керуючись науковою інтуїцією, зібрані тексти розподілив на три групи: казки про тварин, міфологічні та побутові, куди увійшли анекдотичні розповіді (за визначенням фольклориста – «побреженьки»). Куп'янські казки мають характерні для загальноукраїнського прозового епосу риси й водночас відзначаються регіональними особливостями, які залежать від багатьох факторів: рівня популярності певних сюжетів, що обумовлює їх поширення, відтворення у збирацькому колі казкарів, як носіїв генетичної пам'яті етносу, оповідальних традицій, які часто вказують на функціонування того чи іншого жанру, умов використання прозового твору до запитів аудиторії. Формуючи збірник, П.Іванов подав у підтекстових примітках посилання на подібні казкові сюжети у відомих збірниках ХІХ ст. Порівняльний аналіз збирання казок Куп'янщини демонструє наявність серед них оригінальних, автентичних текстів, які не мають аналогів у записах О.А.Афанасьєва, О.Ерленвейна, Д.Садовникова, Є.Романова, І.Манджури, П.Куліша та П.Чубинського.

УДК 378.147

ЛОБАЧОВА С.В., асистент

Науковий керівник – СПІЦІН Є.С., канд пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ГНОСТИЧНІ ЗДІБНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ

Справжній професіоналізм неможливий без розвитку загальних здібностей людини, вироблення системи особистих цінностей, моральної вихованості, розвитку внутрішньої мотивації діяльності.

Ефективність діяльності спеціаліста визначається не тільки властивостями його особистості, але і рівнем функціонування пізнавальних процесів. Тому формування особистості спеціаліста передбачає активізацію та вдосконалення психічних пізнавальних процесів відповідно до вимог спеціальності і професійної діяльності в цілому.

Теоретичні знання, які засвоюються у ВНЗ, побудовані відповідно до внутрішньої логіки окремих наукових дисциплін, визначаються предметами, цілями та завданнями останніх. Вони є результатом аналітичного розв'язання науково-теоретичних проблем і, як правило, носять узагальнений та абстрактний характер. Ці знання відображають сутність і закономірності певних явищ, процесів; вони відіграють роль загальних принципів, що спрямовують навчальну діяльність студентів, але їх практичне використання залежить від конкретних умов діяльності перекладача. Остання ж будується відповідно до своїх особливих і специфічних законів. Так, проблеми, з якими стикається перекладач, мають цілісний і комплексний характер. Їх розв'язання вимагає синтезу знань з різних теоретичних дисциплін, включення їх до категоріального апарату професійного мислення перекладача. Тобто, ефективність професійної діяльності залежить не лише від знань та навичок, але й від здатності застосовувати ці знання на практиці.

Підготовка перекладача-професіонала потребує вдосконалення процесу формування студента-майбутнього перекладача як особи, котра у своїй трудовій діяльності застосовуватиме набуті знання, сформовані уміння, навички, що, в свою чергу, забезпечить ефективність професійної діяльності в межах його компетенції. Гностичні здібності при цьому відіграють першочергову роль, адже саме в основі цих здібностей лежить уміння індивіда аналізувати матеріал та синтезувати перекладацькі рішення.

Навчання студентів є ефективним за умови, що між елементами навчального матеріалу існує логічний зв'язок, а максимально ефективним воно буде, коли з самого початку студент матиме можливість застосовувати нові знання.

Крім того, при організації занять слід пам'ятати, що повторення в поєднанні з постійним прагненням до вдосконалення забезпечує формування певних навичок.

Розвиток гностичних здібностей у студентів – майбутніх перекладачів сприятиме, на нашу думку підготовці спеціалістів, озброєних актуальними знаннями, з гнучким мисленням, творчою ініціативою та високим адаптаційним потенціалом.

УДК 378.22.376

ПОГОРІЛА С.Г., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

pogorilasv@ukr.net

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНО ЗНАЧУЩИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВНЗ

Сучасні зміни в житті суспільства значною мірою позначаються на особливостях професійної підготовки. Цим зумовлена серйозність вимог до суб'єкта навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі – викладача.

Метою нашого дослідження є визначення ролі педагогічних властивостей у підготовці майбутніх викладачів ВНЗ.

Щоб підготувати конкурентоспроможного фахівця, вищий навчальний заклад повинен мати високопрофесійний викладацький склад. Випускникам магістратури слід бути готовими до роботи в науково-педагогічному колективі, вміти самостійно приймати організаційні рішення, проявляти творчі здібності в професійно-педагогічній діяльності. Від рівня професійної майстерності викладачів залежить результат фахової підготовки студентів та ефективність їхнього особистісного зростання. Саме тому Законом України «Про вищу освіту» передбачені певні зобов'язання науково-педагогічних працівників: постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію; забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності; додержуватися норм педагогічної етики, моралі; поважати гідність осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах.

До професійних та особистісно значущих властивостей науково-педагогічного працівника також відносять: сформованість навичок володіння нормативним мовленням та розвиненість мислення (мислення має бути педагогічним), здатність застосовувати знання досвід для вирішення педагогічних завдань та розв'язання педагогічних ситуацій, оптимістичність, педагогічний такт, вимогливу доброту.

Найсуттєвішими особистісними якостями педагогічного працівника з точки зору ефективності педагогічної діяльності є: гуманність, громадянська відповідальність, соціальна активність, справжня інтелігентність – високий рівень розвитку інтелекту, освіченість у галузі предмета викладання, ерудиція, висока культура поведінки, правдивість, справедливість, порядність, чесність, гідність, працьовитість, самовідданість, інноваційний стиль науково-педагогічного мислення, готовність до створення нових цінностей і прийняття творчих рішень, любов до предмета, який викладається, потреба в знаннях, у систематичній самоосвіті, здатність до міжособистісного спілкування, ведення діалогу, переговорів; наявність педагогічного такту, що визначає стиль поведінки викладача, спричиняє упевненість у його доброзичливості, чуйності, доброті та толерантності.

Особлива увага серед питань, що досліджуються вченими-педагогами, приділяється проблемам педагогічної етики. Визначено такі основні групи етично-педагогічних якостей викладача: моральний вибір та ставлення викладача до своєї професії; етичне спрямування ставлень до студентів та до інших учасників педагогічного процесу; етичне ставлення викладача до соціального середовища та суспільного життя.

У структурі педагогічно значимих властивостей викладача ВНЗ вчені обґрунтовують необхідність такої риси як креативність. Розвиток креативності сприяє досягненню спеціалістом високого рівня професіоналізму, духовної вершини, тобто сприяє самоактуалізації особистості.

Отже, важливими факторами розвитку професійно важливих властивостей викладача є наявність внутрішньої мотивації, емоційно позитивного ставлення до професійної діяльності та готовності викладача до орієнтованого на особистість навчання, в основі якого лежить погляд на педагогічну взаємодію і спілкування як на суб'єкт-суб'єктний процес. Наявність таких властивостей сприятиме розвитку у майбутнього викладача пізнавальної, дослідницької позиції відносно студентів.

УДК 316.613.5

ТИМЧУК І.М., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

timchuki@ukr.net

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ СПІЛКУВАННЯ – ПРОВІДНА ВЛАСТИВІСТЬ ВИКЛАДАЧА-ГУМАНІСТА

Викладач-гуманіст сприймає студента як рівноправного партнера в спілкуванні, активного суб'єкта власної діяльності. Спілкування такого викладача буде суб'єкт - суб'єктним, тобто, особистісно орієтованим. Можливість оволодіння таким видом спілкування визначається, насамперед, типом викладача.

Стиль спілкування – це індивідуально-стабільна форма комунікативної поведінки людини, яка проявляється в будь-яких умовах взаємодії: в ділових і особистісних стосунках, у керівництві, прийнятті рішень і розв'язанні конфліктів.

А.В. Петровський виділяє навчально-дисциплінарну та особистісно орієтовану моделі педагогічного спілкування. Основними способами спілкування при навчально-дисциплінарному стилі є настанови, вказівки, роз'яснення, зауваження, заборони. Це суб'єкт-об'єктне спілкування.

Викладачі, яким властива особистісно-орієтована модель спілкування, сюди ми відносимо педагогів-гуманістів, пріоритетного значення надають розвитку творчого потенціалу вихованців, розпізнанню індивідуальної своєрідності. Для їхнього спілкування із студентами характерна орієтація на співробітництво, індивідуальний підхід, довірливі міжособистісні стосунки, врахування інтересів, емоційних станів і якостей вихованців. В арсеналі дидактичного способу впливу в таких викладачів переважають методи і прийоми позитивного стимулювання і заохочення.

Та не потрібно перетворювати дружні стосунки на панібратські.

А.С. Макаренко застерігав: „З вихованцями керівний і педагогічний персонал завжди повинен бути ввічливим, стриманим... педагоги і керівники ніколи не повинні припускати з свого боку тону фривольного: зубоскальства, розповідання анекдотів, ніяких вільностей у мові, передражнювання, кривляння тощо. З другого боку, зовсім неприпустимо, щоб педагоги і керівництво у присутності вихованців були похмурими, дражливими, крикливими” .

Ми дійшли до висновку, що головним стилем спілкування викладача-гуманіста має бути демократичний тип особистісно орієнтованого спілкування. Головним принципом і ознакою цього типу є сприйняття партнера як індивідуальності, а не представника якоїсь соціальної категорії або групи. У демократичному спілкуванні завжди існує інтерес до співрозмовника і установка на те, що його особистісні якості гідні схвалення і поваги. Другий принцип полягає в тому, що у ставленні до нього існує своєрідна „презумпція невинуватості”, коли його поведінка трактується переважно на його користь, а всі компрометуючі обставини підлягають сумніву і ретельній перевірці. Партнер оцінюється, насамперед, за його моральними та інтелектуальними якостями, причому розбіжності в поглядах не спричиняють недоброзичливих почуттів до нього. Якщо в судженнях або вчинках партнера є негативні моменти, в ньому все ж таки намагаються відшукати позитивні сторони і можливість дати йому проявити себе з кращого боку.

УДК 001.4: 81'367

ЧЕРНОБРОВ Ю. А., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

З ІСТОРІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СИНТАКСИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Із розвитком різних галузей знань постає потреба перегляду якісного й кількісного складу їх термінологій з метою унормування, систематизації й кодифікації. Системній презентації будь-якої термінології передують опис історії формування та розвитку, осмислення відповідності термінів українській мовній основі, встановлення ролі наукових шкіл у випрацюванні й кодифікації термінології. У вітчизняному термінознавстві виконанням таких завдань займається історичний напрям, теоретичні підвалини якого подано в працях російської дослідниці О. В. Фельде (Борхвальдт).

В Україні існує чимало праць з історичного термінознавства, у яких здійснено системний опис термінологій у певних хронологічних межах, встановлено особливості їх формування й розвитку, наукові засади термінотворення тощо. Отримані результати таких досліджень дали можливість скласти рекомендації щодо унормування певної термінології з метою кращого її розуміння та адекватного сприйняття.

Основу української синтаксичної термінології утворює термінологія словосполучення і простого речення, а також терміни на позначення понять складного речення. Сучасні синтаксичні теорії направлені на усебічне вивчення природи синтаксичних одиниць, їх структурну різноманітність, функціональне і комунікативне призначення, що суттєво розширює межі сучасної синтаксичної термінології. До синтаксичної термінології входять підсистеми таких новітніх підрозділів синтаксису, як семантичний, комунікативний, експресивний синтаксис тощо.

Початком історичного дослідження синтаксичних термінів у складі граматичних вважаємо працю І. І. Огієнка „Українська граматична термінологія: Історичний словник української граматичної термінології з передмовою про

історію розвитку її” (1908), яка є однією з перших спроб узагальнити граматичну термінологію в контексті її історії. Учений окреслив періодизацію української граматичної термінології у нерозривному зв’язку з розвитком граматичної думки в Україні. Уперше в українському мовознавстві залучено матеріал граматик М. Осадці, П. М. Дячана, О. О. Партицького, П. Ф. Залозного, І. М. Огоновського, О. М. Огоновського, С. Й. Смаль-Стоцького та Т. Гартнера, Г. П. Шерстюка та інших. І. І. Огієнко долучається до теоретичного осмислення наукових засад термінотворення: чітка і прозора структура термінів, відповідність специфіці національної мови і мовної основи, розумна пропорційність свого й запозиченого.

Синтаксична термінологія у складі граматичної стала об’єктом сучасних дисертаційних досліджень В.В. Захарчин та О.В. Медведь. У межах мовознавчої термінології В.В. Захарчин розглядає морфемну, морфологічну, синтаксичну, пунктуаційну, словотвірну й фонетичну термінологію та виокремлює низку тенденцій у формуванні терміносистеми: орієнтація на засоби рідної мови, вплив польської та німецької мови, уживання термінів латинського та грецького походження. Дослідниця О.В. Медведь зосереджує увагу на аспектах і методах дослідження української граматичної термінології: встановленні кількісного і якісного складу, доборі джерел термінологічного матеріалу, поняттєво-змістових методах вивчення аналізованої термінології.

Окрім дисертаційних праць, синтаксична термінологія поставала об’єктом вивчення окремих розвідок, що зорієнтовані на вивчення термінолексики в конкретних часових та локальних межах. М. П. Лесюк розглядає особливості становлення лінгвістичної термінології в Галичині. Н. В. Гуйванюк визначила наукові засади розділу з синтаксису “Граматики руської мови” С. Й. Смаль-Стоцького і Т. Гартнера у порівнянні з “Граматиною української мови” В. І. Сімовича, окреслила роль учених у виробленні й вдосконаленні граматичних кваліфікацій синтаксичних явищ української мови та утворенні їх термінології на національній мовній основі.

З огляду на зазначене можемо стверджувати, що синтаксична термінологія досі не поставала об’єктом спеціального дослідження в контексті історичного формування й розвитку. Перспективою такого дослідження вважаємо встановлення першоджерел, укладання чіткої періодизації становлення й формування синтаксичних термінів у єдину терміносистему, опис засад створення й еволюції термінопонять, презентацію досягнень різних наукових шкіл у виробленні уніфікованої термінології. Виконання цих завдань уможливить системне лексикографічне представлення терміносистеми з урахуванням досягнень мовознавчої науки.